KAMMARRÄTTEN
I SUNDSVALL

DOM

2018-10-18
Meddelad i Sundsvall

Mål nr 1548-18

KLAGANDE
[redacted]

Ombud: Biträdande jurist Emilia Liedbeck
C J Advokatbyrå AB

MOTPART
Socialnämnden i Skellefteå kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Umeås dom den 30 maj 2018 i mål nr 2591-17, se bilaga A

SAKEN
Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 714	Södra Tjärngatan 2	060-18 66 00	060-18 66 52	måndag – fredag
851 21 Sundsvall		**E-post**: kammarrattenisundsvall@dom.se		08:00–16:00
		www.kammarrattenisundsvall.se		

YRKANDEN M.M.

[redacted] yrkar att han ska ha rätt till personlig assistans.

Socialnämnden anser att överklagandet ska avslås.

VAD PARTERNA ANFÖR I KAMMARRÄTTEN

[redacted] anför i huvudsak följande. Under flera års tid har han haft assistansersättning. Att hjälpbehovet skulle ha upphört är högst osannolikt och i strid med vad som anförts i det medicinska underlaget. Personer med psykiska funktionsnedsättningar kan även ha en nedsatt förmåga till att faktisk kunna utföra en aktivitet. Han har starka fobier som påverkar utförandet av toalettbesök, dusch, övrig personlig hygien, på- och avklädning och måltider. Av förvaltningsrättens domskäl framgår att viss tid för hjälp i samband med personlig hygien och på- och avklädning bör godtas som grundläggande behov men någon egentlig bedömning eller beräkning av hjälpbehovets omfattning har inte gjorts.

Det är mellan parterna ostridigt att han behöver hjälp i samband med toalettbesök och personlig hygien. För att undvika att han torkar sig maniskt måste den personliga assistenten hjälpa honom. Han behöver också hjälp med att smörja in sig med vaselin. Han har den motoriska förmågan att duscha men hans psykiska funktionsnedsättning innebär att han inte kan duscha på ett korrekt sätt. På grund av rädsla för att vidröra draperiet kan han inte göra de rörelser som krävs. Han kan påbörja tandborstning utan hjälp men assistenten måste slutföra momentet. På grund av fobi för smuts och bakterier kan han borsta tänderna maniskt. Han får fysisk hjälp med att tvätta sitt ansikte och smörja in kräm för att motverka acne. Han tycker att det är kladdigt och äckligt att tvätta sig varför han inte kan genomföra aktiviteten på egen hand. På morgonen behöver han även hjälp med att tvätta av sig under armarna. Av socialnämndens utredning framgår att han

en gång per vecka behöver hjälp med rakning. Det hjälpbehovet har förbisetts. Det är ostridigt att han behöver hjälp i samband med nagelklippning.

Det krävs kunskap om hans fobier. Han har en svår beteendeproblematik och utbrott kan lätt uppstå. Assistenten måste kunna hjälpa till att avstyra utbrott och andra oväntade reaktioner. Det saknas krav på behov av grundläggande hjälp med kommunikation för att beviljas personlig assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Vidare är det inte korrekt att han kan kommunicera självständigt. Tvärtom framgår av det medicinska underlaget att han har svårt att tolka andra människors signaler och förstå vad de menar. Missförstånd vid kommunikation kan lätt orsaka allvarliga utbrott.

Han åberopar intyg den 22 augusti 2018 utfärdat av specialisten i barn- och ungdomspsykiatri [redacted] och intyg av före detta mentorn [redacted]

Socialnämnden anför i huvudsak följande. [redacted] har ett stort hjälpbehov i vardagen, men hans hjälpbehov är inte av den omfattning och karaktär som krävs för rätt till personlig assistans. Det är inte styrkt att det krävs personspecifik kunskap eller ingående kunskap om honom för att kunna ge honom stöd. Det är tillräckligt med adekvat utbildning om funktionsnedsättningarna och kunskap om [redacted] utifrån dokumentation och kunskapsöverföring. Han kan uttrycka sig verbalt och således krävs inte någon alternativ kommunikation. Han kan styra sitt beteende till olika situationer och miljöer. Koppling finns inte mellan behovet av hjälp av någon med ingående kunskaper och något av de övriga grundläggande behoven. [redacted] har egen kapacitet till att utföra momenten, men blir begränsad i många situationer på grund av sin rädsla för bakterier.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m. framgår av förvaltningsrättens dom.

Vad [redacted] anfört föranleder inte kammarrätten att göra någon annan bedömning än förvaltningsrätten när det gäller hans behov av hjälp med personlig hygien, måltider, att klä av och på sig eller att kommunicera med andra. [redacted] har även anfört att han behöver annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om honom, vilket också kan vara en grund för behov av personlig assistans.

I praxis har annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade berättigat till personlig assistans när den funktionshindrade behövt aktiv tillsyn av övervakande karaktär (se rättsfallen RÅ 1997 ref. 23 I och RÅ 2010 ref. 17). När ett hjälpbehov avsett enbart åtgärder för att aktivera och motivera den funktionshindrade har hjälpen däremot inte bedömts avse de grundläggande behoven (se rättsfallet RÅ 1997 ref. 28). Att det varit påkallat med en personalkontinuitet och en kännedom om den enskildes funktionshinder har inte heller varit tillräckligt för att anse att hjälpen måste ges av ett begränsat antal personer (se rättsfallet RÅ 2003 ref. 33).

I det läkarintyg som omnämns i förvaltningsrättens dom uppges bl.a. att [redacted] kan slåss med tillhyggen, både mot syskon och föräldrar. Han behöver hållas om för att förhindra att han skadar någon annan eller sig själv och det förekommer hot om grovt våld mot syskonen och andra personer. I intyget den 22 augusti 2018 framkommer inte samma information. I Försäkringskassans utredning, som tillförts målet, har däremot bl.a. följande antecknats. När [redacted] blir arg skriker, slår, sparkar och kastar han saker. Han kan inte vara ensam på grund av aggressionsutbrotten. En till två gånger per månad uppstår de tillfällen då han blir riktigt arg och då vill man gärna vara två personer tillsammans med

honom. De mindre utbrotten sker dagligen. Föräldrar och andra får då ta emot knuffar, han sliter i håret, kastar saker och hotar. Utbrotten beskrivs vara oförutsägbara. Han kan slå till en annan människa som råkar komma för nära inpå honom.

Kammarrätten konstaterar att [redacted] får grava utbrott två gånger per månad och mindre utbrott dagligen. Den aggressivitet som han uppvisar förefaller i huvudsak vara riktad mot syskon och ske i hemmet. Det har inte framkommit att de dagliga utbrotten riskerar att leda till större person- eller sakskador. Med hänsyn till detta bedömer kammarrätten att tillsynsbehovets allvarlighet och frekvens inte är av den omfattningen att det är fråga om sådan aktiv tillsyn av närmast övervakande karaktär som omfattas av de grundläggande behoven. Det har därmed inte visats att [redacted] har grundläggande hjälpbehov som kan berättiga honom till sökt insats. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Mats Törnered kammarrättslagman ordförande	Eva Danell Forsberg kammarrättsråd	Fredrik Sellberg tf. kammarrättsassessor referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I UMEÅ

DOM
2018-05-30
Meddelad i Umeå

Mål nr
2591-17

KLAGANDE
[redacted], [redacted]

Vårdnadshavare:[redacted]

Ombud: Ann Cathrine Sandberg
Skutgatan 2
973 41 Luleå

MOTPART
Socialnämnden i Skellefteå kommun
931 85 Skellefteå

ÖVERKLAGAT BESLUT
Socialnämnden i Skellefteå kommuns beslut den 5 oktober 2017

SAKEN
Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Postadress Box 193 901 05 Umeå
Besöksadress Nygatan 45 (Tingshuset)
Telefon 090-17 74 00
Telefax 090-13 75 88
E-post: forvaltningsratteniumea@dom.se
www.forvaltningsratteniumea.domstol.se
Expeditionstid måndag–fredag 08:00–12:00 13:00–16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN

[redacted] har sedan 2011 varit beviljad assistansersättning enligt 51 kap. 2 § Socialförsäkringsbalken. Försäkringskassan har beslutat att han från och med den 16 september 2017 inte längre har rätt till assistansersättning. Försäkringskassans beslut har överklagats av Allmänna ombudet för socialförsäkringen och av [redacted] (mål nr 2462-17).

[redacted] har via vårdnadshavare ansökt om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Ansökan avser all vaken tid. Socialnämnden avslog ansökan med motiveringen att [redacted] inte har behov av insatsen.

[redacted] överklagar nämndens beslut och yrkar, via ombud, att han ska beviljas sökt insats.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås.

RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Förutsättningar för personlig assistans

Enligt 7 § LSS har personer som tillhör lagens personkrets rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Vidare framgår bl.a. att den enskilde genom insatserna ska tillförsäkras goda levnadsvillkor, att insatserna ska vara varaktiga och samordnade och att de ska anpassas till mottagarens individuella behov.

Enligt 9 § 2 LSS är en av insatserna för särskilt stöd och service biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans. Personlig assistans definieras i 9 a § första stycket som personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov, vilket innefattar personlig hygien, måltider, att klä av

och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Av paragrafens andra stycke följer att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov också har rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Grundläggande behov och tidsmässig omfattning

För att hjälp med personlig hygien, på- och avklädning samt måltider ska räknas som grundläggande behov krävs att behoven är av personlig och integritetsnära karaktär. Inte alla praktiska moment vid t.ex. påklädning eller måltider räknas som grundläggande behov, utan endast sådana behov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten (jfr prop. 1992/93:159 s. 64 och 174 f. samt rättsfallet RÅ 2009 ref. 57). Att aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag normalt sett inte räknas till de grundläggande behoven framgår av lagens förarbeten och har bekräftats i senare domstolsavgöranden, exempelvis RÅ 2003 ref. 33 och där angivna rättsfall.

I förarbetena (prop. 1992/93:159 s. 175) till bestämmelsen i 9 a § LSS har bl.a. följande uttalats. Något krav på att stödbehovet ska ha en viss tidsmässig omfattning föreligger inte. Dock har tidsfaktorn självfallet betydelse. Ju större stödbehov i tid som föreligger desto mer talar omständigheterna för att rätt till biträde av assistent föreligger. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i RÅ 2009 ref 57 uttalat att någon som endast i begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses vara berättigad till personlig assistans. I dom den 13 mars 2018 (mål nr 1057-17) uttalade HFD att det ska göras en individuell bedömning med en sammanvägning av såväl kvalitativa som kvantitativa aspekter. HFD fann att det aktuella hjälpbehovet med personlig hygien om tre timmar per vecka inte var tillräckligt omfattande för att medföra rätt till personlig assistans.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Vad målet gäller

[redacted] har diagnoserna autism och adhd. Han omfattas därmed av personkretsen i 1 § 1 LSS vilket innebär att han vid behov har rätt till insatser enligt lagen. Frågan i målet är om [redacted] hjälpbehov avseende de grundläggande behoven är av sådan karaktär och sådan omfattning att han har rätt till insatsen personlig assistans. Nämndens utredning, relevanta intyg samt parternas inställning redovisas sammanfattningsvis under respektive hjälpbehov, liksom förvaltningsrättens bedömning i de olika delarna. [redacted] ombud har främst ifrågasatt nämndens bedömning avseende annan hjälp som förutsätter ingående kunskap.

Personlig hygien och av- och påklädning

Utredningen i målet

Av utredningen framgår att [redacted] för att sköta personlig hygien och av- och påklädning har ett hjälpbehov som består av förberedelser, påminnelser, muntliga instruktioner och till viss del även handgriplig hjälp.

I utredningen beskrivs att [redacted] går till toaletten själv efter påminnelse men att det kan ta upp till 10 minuter att lyckas få in honom. Han torkar sig själv men föräldrarna måste komma in och avbryta. Föräldrarna beskriver i utredningen att [redacted] med sin motorik inte får det riktigt rent och att han har rädsla och mani för att vara fortsatt smutsig. Den praktiska hjälpen med att tvätta och smörja beskrivs ta 5 minuter per tillfälle. Vid dusch krävs det förberedelser i form av städning men när [redacted] är i duschen går det bra. Hans mamma beskriver att hon muntligt påminner om de olika momenten samt att hon hjälper till med schampo och tvättlapp på armar och ben för att han inte ska behöva vidröra duschdraperiet. [redacted] behöver också hjälp med torkning

och insmörjning. Momentet uppges ta 20 minuter per tillfälle. I utredningen beskrivs också att [redacted] får viss hjälp med tandborstning, att han får hjälp med ansiktstvätt och tvätt under armarna samt att han får hjälp med nagelvård. Vad gäller av- och påklädning beskrivs i utredningen att [redacted] föräldrar förbereder genom att lägga fram kläder i den ordning de ska tas på. Han behöver hjälp med handräckning och vissa finmotoriska moment såsom ta av och på strumpor, knyta, dra upp dragkedja och knäppa knappar. Vid avklädning klarar han det mesta själv.

Parternas inställning

Nämnden godkänner inte någon tid för det grundläggande behovet personlig hygien. Denna bedömning görs utifrån att [redacted] har den fysiska förmågan att praktiskt kunna utföra handlingar för att kunna tvätta sig, hålla sin kropp ren och genomöra toalettbesök. Nagelvård bedöms av nämnden inte utgöra ett grundläggande behov. Vad gäller av- och påklädning som grundläggande behov bedömer nämnden att alla moment med dragkedjor och knappar inte är av kroppsnära karaktär. Tid för moment som är närmast kroppen är delar av moment och bedöms av nämnden utgöra en mycket liten omfattning vid en samlad bedömning av rätt till personlig assistans. Ombudet uppger att [redacted] har behov av handgriplig hjälp men nämndens bedömning av dessa moment har inte vidare berörts. Däremot hänvisar ombudet till att Försäkringskassan godtagit 6 timmar och 24 minuter. Av Försäkringskassans utredning framkommer att tid godtagits för morgonhygien, kvällshygien, toalettbesök, dusch och nagelvård med totalt 4 timmar och 52 minuter per vecka. För momentet av- och påklädning har Försäkringskassan godtagit 1 timme och 32 minuter per vecka.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten finner att det hjälpbehov som är av integritetsnära slag, och därmed av grundläggande karaktär, vad gäller momentet av- och påklädning är av väldigt begränsad omfattning. I likhet med vad nämnden

anfört kan detta hjälpbehov inte ge rätt till personlig assistans. Vad gäller hjälpbehovet kring personlig hygien anser förvaltningsrätten att viss tid bör godtas som grundläggande behov, exempelvis hjälp med torkning vid toalettbesök. Förvaltningsrätten finner dock att [redacted] hjälpbehov avseende av- och påklädning och personlig hygien inte ensamt är av sådan karaktär och omfattning att det ger rätt till personlig assistans.

Måltider och kommunikation

Av utredningen i målet framgår att [redacted] äter och dricker själv. Någon tid för måltider som grundläggande behov har därför inte godtagits av nämnden (jfr. RÅ 2009 ref. 57). Vad gäller kommunikation beskrivs att [redacted] kan prata och göra sig förstådd men att han har svårigheter med det sociala samspelet. Hjälpbehovet i denna del bedöms av nämnden inte vara av den karaktär att det betraktas som ett grundläggande behov (jfr. rättsfallet RÅ 2010 ref. 17). Nämndens bedömning avseende måltider och kommunikation har inte ifrågasatts av ombudet. Inte heller Försäkringskassan har bedömt att [redacted] vid dessa moment har hjälpbehov som är av grundläggande karaktär. Förvaltningsrätten gör inte någon annan bedömning än nämnden i denna del.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap

Förarbeten och praxis

När begreppet annan hjälp som förutsätter ingående kunskap fördes in i definitionen av personlig assistans enligt 9 a § gavs som exempel att en person på grund av sitt psykiska funktionshinder kan vara ur stånd att klara sin hygien eller att få i sig mat (Bet1995/96:SoU15 s.12). Hjälp av sådant slag är vad som brukar kallas kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser. Hjälpbehov som enbart avser motivations- och aktiveringsinsatser räknas normalt inte till de grundläggande behoven (jfr rättsfallet RÅ 2003 ref. 33). Till det s.k. femte grundläggande behovet räknas enligt praxis också vad som brukar benämnas aktiv tillsyn av

övervakande karaktär. Det är endast aktiv tillsyn, t.ex. i syfte att hindra att den enskilde på grund av utåtagerande beteende skadar sig själv eller andra och som kräver ingående kunskaper om den enskilde, som ligger inom ramen för de grundläggande behoven. Vidare krävs att det finns risk för farliga konsekvenser samt att det krävs frekventa ingripanden för att hindra aggressivt och destruktivt beteende. (se t.ex. RÅ 1997 ref. 23 I samt RÅ 2010 ref. 17). I ett senare avgörande har HFD uttalat att annan hjälp som förutsätter ingående kunskap måste förstås på det sättet att det uteslutande tar sikte på personer med psykiska funktionhinder (HFD 2015 ref. 46).

Tolkning av begreppet

När det gäller tolkningen av det s.k. femte grundläggande behovet har [redacted] ombud hänvisat till allmänna ombudets överklagande avseende hans rätt till assistansersättning (mål nr 2462-17). I nämnda mål har allmänna ombudet ifrågasatt om Försäkringskassan gjort för stora inskränkningar i det grundläggande behovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskap, dels vad gäller beteendets och tillsynens art, dels vad gäller kravet på att det ska finnas en koppling mellan annan hjälp som förutsätter ingående kunskap och de övriga grundläggande behoven. I nu aktuellt mål har nämnden uppställt samma krav som Försäkringskassan på att det måste finnas en koppling mellan annan hjälp som förutsätter ingående kunskap och något annat av de grundläggande behoven. Nämnden har, liksom Försäkringskassan, inte godtagit någon tid för tillsyn som grundläggande behov med hänvisning till att [redacted] inte har ett grundläggande behov av hjälp med kommunikation.

När det gäller frågan om det finns fog att ställa krav på att behovet av hjälp av någon med ingående kunskap måste kunna kopplas till något av de andra grundläggande behoven anser förvaltningsrätten att det måste göras skillnad på vad som brukar kallas kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser och aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Förvaltningsrätten anser att det i

lagens förarbeten och i praxis finns stöd för att uppställa krav på koppling mellan annan hjälp som förutsätter ingående kunskap och de andra grundläggande behoven när det gäller kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser. Enligt förvaltningsrätten finns det dock inte stöd att utifrån lagens förarbeten ställa krav på motsvarande koppling när det gäller aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Att denna typ av tillsyn kan ingå i begreppet annan hjälp som förutsätter ingående kunskap går inte att utläsa av lagens förarbeten utan är något som har utvecklats genom rättspraxis.

I de domar där aktiv tillsyn av övervakande karaktär har godtagits som grundläggande behov (RÅ 1997 ref. 23 I samt RÅ 2010 ref. 17) har den funktionshindrades kommunikationssvårigheter varit en bidragande orsak till att den som utövar tillsynen måste ha ingående kunskap. HFD har dock i nämnda domar uttalat att det bl.a. på grund av kommunikationssvårigheter krävs ingående kunskap. Detta tyder enligt förvaltningsrättens mening på att det även finns andra aspekter som kan inverka på om det krävs ingående kunskap för att utöva tillsynen. Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att det saknas rättslig grund att vid bedömningen av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap i form av aktiv tillsyn uppställa krav på koppling till något av de andra grundläggande behoven.

Ingående kunskap om [redacted]

Förvaltningsrätten har ovan redogjort för bedömning avseende vad som får anses utgöra sådan annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade. Den fråga som återstår är om [redacted] har behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om honom.

Parternas inställning

[redacted] ombud beskriver att han har behov av såväl kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser som aktiv tillsyn av övervakande karaktär, och beskriver hjälpbehovet enligt följande. [redacted] är

utåtagerande och det utåtagerande beteendet är lättväckt. I tidigare utredning och i denna utredning har han försökt att förklara behovet av ingående kunskaper för att förmå honom att utföra sina grundläggande behov samt fungera i vardagen i övrigt. Den ingående kunskap som krävs för att förmå honom att utföra olika aktiviteter är inte något man kan läsa sig till utan man måste vistas länge kring honom. Man måste löpande i alla situationer kunna läsa av kroppsspråket och beteendet för att kunna veta när och hur man ska agera, backa eller putta på framåt. Man måste vara en motor åt honom och samtidigt agera broms. Om man agerar fel eller läser av fel går han till handgripligheter.

Nämnden bedömer att [redacted] behöver guidning och motivationsinsatser för att klara vissa av sina grundläggande behov. Den hjälp [redacted] behöver bedöms dock av nämnden inte vara av sådan kvalificerad art att det krävs ingående kunskaper om honom och hans funktionsnedsättning. Vidare bedömer nämnden att [redacted] har ett stort tillsynsbehov men eftersom han inte bedöms ha behov av det grundläggande behovet kommunikation beaktas inte aktiv tillsyn av övervakande karaktär som ett grundläggande behov.

Utredningen i målet

I läkarintyg daterat den 19 april 2017 anges bl.a. följande. [redacted] har stora svårigheter inom områdena socialt samspel och kommunikation. Han har också svårt att förstå en del instruktioner. Han har svårt att kontrollera sina impulser och se konsekvenserna av sitt handlande. Det krävs anpassning runt omkring honom för att det ska fungera och vid förändringar krävs omfattande förberedelser. Han får mycket ofta vredesutbrott, ofta över små bagateller och kan slåss med tillhyggen, både mot föräldrar och mot syskon. Enligt föräldrarna kan han ibland vara helt okontaktbar i samband med vredesutbrotten. Det är svårt att avläsa [redacted] olika signaler och veta om han är arg, ledsen, upprörd, trött

eller behöver gå på toaletten m.m. Man behöver känna honom väl för att förstå honom och hans handlingar. Det krävs ingående kunskaper för att förstå [redacted] och för att bli förstådd av honom. Det är endast få personer som han accepterar fullt ut.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten anser att utredningen i målet visar att [redacted] är i behov av aktiverings- och motiveringsinsatser för att han ska få sina grundläggande behov tillgodosedda. Utredningen visar också att han på grund av sitt utåtagerande beteende har ett tillsynsbehov. För att hjälpbehovet i dessa delar ska utgöra ett grundläggande behov krävs dock att det krävs ingående kunskap för att förmå [redacted] att tillgodose sina grundläggande behov och för att syftet med tillsynen ska uppnås. Sådan ingående kunskap innebär enligt förvaltningsrättens mening särskilda personspecifika kunskaper om personen, typiskt sätt hur man ska kommunicera med, bemöta eller förhålla sig till personen.

När det gäller ingående kunskap, sådan som inte går att läsa sig till, kan det vara svårt att närmare definiera eller precisera vilken kunskap som krävs. Förvaltningsrätten anser dock att det i målet saknas medicinskt underlag som visar att det krävs assistenter med djup och ingående förståelse för att kunna läsa av [redacted] och att det för att få sådan förståelse krävs lång tids samarbete. Det finns i målet heller inte någon beskrivning från andra aktörer än föräldrarna som visar att det krävs sådan personspecifik kännedom som är en förutsättning för att tillsynsbehovet eller behovet av aktiverings- och motiveringsinsatser ska utgöra ett grundläggande behov. Av utredningen i målet framgår också att [redacted] inte varit beviljad assistansersättning vid vistelse på skola eller på korttidsvistelse. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att [redacted] inte har behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap.

Sammanfattande bedömning

I målet är ostridigt att [redacted] hjälpbehov avseende måltider och kommunikation inte är av grundläggande karaktär. Vidare bedömer förvaltningsrätten att hans hjälpbehov vid personlig hygien och av- och påklädning inte är av sådan karaktär och omfattning som ger rätt till personlig assistans. Förvaltningsrätten finner visserligen att nämnden vid bedömningen av aktiv tillsyn som grundläggande behov utan grund ställt krav på en koppling till något av de andra grundläggande behoven men i målet har inte framkommit att det krävs ingående kunskap om [redacted] Detta innebär att [redacted] hjälpbehov avseende de grundläggande behoven inte är av sådan karaktär och omfattning som ger rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C).

Lena Bergsdorf

I avgörandet har rådmannen Lena Bergsdorf samt nämndemännen Marcus Bornemisza (skiljaktig), Birgitta Mukkavaara (skiljaktig) och Lennart Persson deltagit. Målet har föredragits av Ellen Norin.

Nämndemännen Marcus Bornemiszas och Birgitta Mukkavaaras skiljaktiga mening

Nämndemännen Marcus Bornemisza och Birgitta Mukkavaara är skiljaktiga och anför följande. Vi anser att det krävs ingående kunskap om [redacted] för att tillgodose hans behov av tillsyn. Det innebär att [redacted] hjälpbehov är av sådan omfattning att han har rätt till personlig assistans. Målet ska därför återförvisas till nämnden för beräkning av antalet timmar för vilket personlig assistans ska utgå. I övrigt är vi överens med majoriteten.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

DV 3109/1C • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.